

ANALIZA PRAWNA

**DOBÓR CZŁONKÓW RAD
NADZORCZYCH W SPÓŁKACH
PRAWA HANDLOWEGO Z UDZIAŁEM
SKARBU PAŃSTWA, W KTÓRYCH
MINISTER AKTYWÓW PAŃSTWOWYCH WYKONUJE
UPRAWNIENIA Z UDZIAŁÓW LUB AKCJI
NALEŻĄCYCH DO SKARBU PAŃSTWA**

CENTRUM ANALIZ
LEGISLACYJNYCH
I GOSPODARCZYCH

Stan prawny na dzień 10 grudnia 2020

Analiza prawna opracowana na zlecenie:

**CENTRUM ANALIZ
LEGISLACYJNYCH
I GOSPODARCZYCH**

Centrum Analiz Legislacyjnych i Gospodarczych
al. Księcia Józefa Poniatowskiego 1, 03-901 Warszawa
www.calg.pl, kontakt@calg.pl

Autorzy:

Mariusz Karłowski

Zdjęcia: Giammarco Boscaro / unsplash.com

PROO

*Sfinansowano przez Narodowy Instytut Wolności – Centrum Rozwoju
Społeczeństwa Obywatelskiego ze środków Programu Rozwoju Organizacji
Obywatelskich na lata 2018-2030*

Dobór członków rad nadzorczych w spółkach prawa handlowego z udziałem Skarbu Państwa, w których Minister Aktywów Państwowych wykonuje uprawnienia z udziałów lub akcji należących do Skarbu Państwa

Minister Aktywów Państwowych sprawuje nadzór właścicielski nad działalnością kilkuset spółek¹. Część z nich prowadzi działalność o charakterze strategicznym dla państwa, o czym świadczy chociażby fakt, że przepisy ustawowe wskazują na spółki, w których udziały (akcje) lub prawa z udziałów (akcji) należące do Skarbu Państwa nie mogą być zbyte.²

Do podstawowych aktów prawnych i wytycznych o charakterze *soft law* w zakresie nadzoru właścicielskiego Ministerstwa Aktywów Państwowych odnośnie kształtowania składu organów nadzorczych należy zaliczyć:

- Ustawę z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz. U. 2000 poz. 1526, tekst jednolity), zwaną w dalszej części również jako: KSH, Kodeks spółek handlowych;
- Ustawę o zasadach zarządzania mieniem państwowym (Dz. U. 2016 poz. 2259 ze zm.), zwaną również w dalszej części jako: Ustawa o zarządzaniu mieniem;
- Zasady nadzoru właścicielskiego nad spółkami z udziałem Skarbu Państwa, przyjęte i podpisane przez Prezesa Rady Ministrów we wrześniu 2017 r., zwane również w dalszej części jako: Zasady nadzoru;
- Dobre praktyki spółek notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych 2016, zwane również w dalszej części jako: Dobre praktyki GPW.

Dobór członków rad nadzorczych w spółkach prawa handlowego z udziałem Skarbu Państwa, w których Minister Aktywów Państwowych wykonuje uprawnienia z udziałów lub akcji należących do Skarbu Państwa powinien odbywać się na podstawie prawa powszechnie obowiązującego z uwzględnieniem wytycznych zawartych w Zasadach nadzoru. Patrząc

natomiast szerzej, poza ramę publicznego władztwa korporacyjnego, należy zwrócić również uwagę na rekomendacje wypracowane na rynku kapitałowym spółek giełdowych. Dobre praktyki GPW, chociaż skierowane oraz adresowane tylko i wyłącznie do uczestników rynku kapitałowego, wśród których znajdują się niektóre spółki nadzorowane przez Ministerstwo Aktywów Państwowych, zawierają wiele cennych rekomendacji i wskazówek co do kształtowania i doboru składu rad nadzorczych. Dlatego też powinny być one wdrożone (albo przynajmniej rozważane do wdrożenia) w całości lub części, przy uwzględnieniu specyfiki i charakteru działalności spółki oraz branży, w której prowadzi ona działalność, w każdej innej spółce handlowej, na którą przepisy nakładają obowiązek powołania organu nadzorczego.

Regulacje publiczne stanowią prawo powszechnie obowiązujące i to one w pierwszej kolejności powinny być brane pod uwagę przy określaniu statusu kandydatów do rad nadzorczych, członków organów nadzorczych, jak również zasad ich doboru w organach korporacyjnych spółek. Przepisy ustawowe – zgodnie z art. 7 Ustawy o zarządzaniu mieniem – nakładają na Prezesa Rady Ministrów obowiązek sprawowania nadzoru nad wykonywaniem uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa i w związku z tym zostały one uszczegółowione w Zasadach nadzoru. Celem opracowania wspomnianych Zasad jest *„ujednolicenie sposobu wykonywania praw z akcji i udziałów należących do Skarbu Państwa, w ramach sprawowania nadzoru właścicielskiego przez członków Rady Ministrów, pełnomocników Rządu lub państwowe osoby prawne, którym Prezes Rady Ministrów przekazał wykonywanie praw z akcji i udziałów należących do Skarbu Państwa. W dokumencie tym zdefiniowano również oczekiwania wobec organów zarządzających oraz rad nadzorczych i pełnomocników wspólnika spółek z udziałem Skarbu Państwa.”*. Ponadto, Prezes Rady Ministrów wskazuje w słowie wstępnym, że wytyczne *„mogą być wykorzystane przez członków Rady Ministrów, pełnomocników Rządu lub państwowych osób prawnych, którym Prezes Rady Ministrów przekazał wykonywanie praw z akcji należących do Skarbu Państwa, do opracowania własnych dokumentów tego typu uwzględniających specyfikę nadzorowanych spółek.”*. Biorąc pod uwagę powyższe został wydany m.in. dokument pn. „Zasady ustalania wynagrodzeń

¹ Minister właściwy do spraw aktywów państwowych, na podstawie art. 7 ust. 2 pkt 1 Ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym wykonuje prawa z udziałów / akcji należących do Skarbu Państwa, łącznie z wynikającymi z nich prawami osobistymi albo indywidualnymi, o ile przepisy odrębne nie stanowią inaczej

² art. 13 Ustawy o zasadach zarządzania mieniem państwowym (Dz. U. 2016 poz. 2259 ze zm.) wskazuje na listę spółek, w których udziały (akcje) lub prawa z udziałów (akcji) należące do Skarbu Państwa nie mogą być zbyte Ministerstwo Energii zostało zlikwidowane w 2019 r., a jego kompetencje przejęło Ministerstwo Aktywów Państwowych

członków zarządów i członków rad nadzorczych w spółkach, w których prawa z akcji lub udziałów wykonuje Minister Energii³, który – zgodnie z informacjami ze strony internetowej Ministerstwa Aktywów Państwowych zawiera praktyczne wskazówki odnośnie kształtowania wynagrodzeń członków organów spółek będących w nadzorze Ministra Aktywów Państwowych. Pośrednio może ono również wpływać na zasady doboru członków rad nadzorczych, ponieważ dokument ten wskazuje m.in. na obowiązki rady nadzorczej, np. w odniesieniu do określania uchwałą rady nadzorczej wynagrodzenia członków zarządu.

Ponadto należy zwrócić uwagę na ewentualne inne dokumenty, takie jak wewnętrzne akty korporacyjne w grupach kapitałowych oraz spółkach odnoszące się do członków rad nadzorczych, np. regulaminy rad nadzorczych, obowiązujących wewnętrznie. Bazując na przepisach i wytycznych, dalsze postanowienia często doprecyzowują i uszczegóławiają status członków rady nadzorczej, biorąc pod uwagę specyfikę samej spółki, jak również branży, w której prowadzi ona działalność. Nie mogą one być jednak sprzeczne z przepisami prawa powszechnie obowiązującego oraz założeniami określonymi w Zasadach nadzoru.

Rola i status rady nadzorczej w spółce kapitałowej

Rada nadzorcza jest organem sprawującym stały nadzór nad działalnością spółki we wszystkich dziedzinach jej działalności, tj. w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością zgodnie z art. 219 § 1 KSH, natomiast na podstawie art. 382 § 1 KSH w spółce akcyjnej. Na marginesie należy wskazać, że ustawodawca w o wiele większym zakresie i bardziej szczegółowo uregulował rolę i status rady nadzorczej oraz jej członków w spółce akcyjnej. Dlatego też często na zasadzie analogii stosuje się przepisy odnoszące się do rady nadzorczej w spółce akcyjnej do organu nadzorczego w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością.

Rada nadzorcza jest organem wyodrębnianym w strukturze organizacyjnej spółek kapitałowych, przy czym:

- w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością to – zgodnie z art. 213 § 1 KSH – organ fakultatywny, chyba że w tego typu spółce kapitał zakładowy przewyższa kwotę 500.000,00 zł, a wspólników jest więcej niż dwudziestu pięciu, to wówczas zgodnie z art. 213 § 2 KSH powołanie rady nadzorczej lub komisji rewizyjnej – jako organu nadzorczego, stanowi wymóg ustawowy;

- w spółce akcyjnej to organ obligatoryjny z mocy art. 381 KSH.
- Dodatkowo – na marginesie niniejszych rozważań – należy nadmienić, że w spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością powstałych w wyniku komercjalizacji nie ma obowiązku ustanawiania rady nadzorczej. Działania nadzorcze wykonuje wówczas wspólnik lub osoba przez niego upoważniona, zgodnie z art. 11 ust. 2 Ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i niektórych uprawnieniach pracowników (Dz. U. z 2017 r. poz. 1055, tekst jednolity).

Przepisy ustawy wskazują tylko i wyłącznie na minimalną liczbę członków organu, co w praktyce oznacza, że dobór członków rady (lub uzupełnianie jego składu w czasie trwania kadencji) powinno odbywać się w taki sposób, żeby członkowie rady nadzorczej reprezentowali różne kompetencje i doświadczenia zawodowe. Niewątpliwie różnorodność i wszechstronność kompetencji będzie wpływała na rzetelność sprawowania nadzoru nad działalnością spółki we wszystkich obszarach jej działalności, stąd też samo ustawowe wymaganie co do kolegalności organu potraktować należy jako wskazówkę i wytyczną co do zasad doboru członków rady nadzorczej. Patrząc z drugiej strony, można przypuszczać, że rada nadzorcza składająca się tylko i wyłącznie z osób spełniających wymogi ustawowe z profilem doświadczenia oraz wykształcenia tylko i wyłącznie w jednej branży z dużym prawdopodobieństwem nie będzie należycie wywiązywała się ze swojej roli. Dlatego też – słusznie i zasadnie – Zasady nadzoru (część II Organ nadzorczy/pełnomocnik wspólnika) wskazują na podstawowe obowiązki rady nadzorczej, które wymuszają na podmiotach uprawnionych do kształtowania składów rad nadzorczych taki dobór członków rady, by rada nadzorcza mogła sprawować nadzór z uwzględnieniem przepisów ustawy, jak i Zasad nadzoru.

Rada nadzorcza składa się z przynajmniej trzech członków – zarówno w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, jak i spółce akcyjnej (odpowiednio art. 217 KSH i art. 385 § 1 KSH; pierwsza część przepisu), natomiast w spółkach publicznych – szczególnej kategorii spółek kapitałowych winna się ona składać z przynajmniej pięciu członków (art. 385 § 1 KSH; **druga część przepisu**). Każdorazowo więc, w przeciwieństwie do organu zarządczego, rada nadzorcza jest organem kolegalnym.

Członkowie Rady Nadzorczej – w ramach sprawowania stałego nadzoru na działalnością spółki – powinni współpracować z Zarządem i jego poszczególnymi członkami. Dobrych przykładem – postępujących tendencji w zarządzaniu i nadzorowaniu

³ dostęp do strony internetowej pod adresem <https://www.gov.pl/web/aktywa-panstwowe> w dniu 12.10.2020 r.

działalności spółki – jest powoływanie tzw. rad dyrektorów (*board of directors*) jako organu w spółkach w niektórych ustawodawstwach. Rady te składają się z dyrektorów wykonawczych (wewnętrznych) i nie wykonawczych (zewnętrznych), co w uproszczeniu oznacza, że ci pierwsi stanowią odpowiedzialnych członków zarządu, a ci drudzy rady nadzorczej.

Status członka rady nadzorczej – wymagania ustawowe

Kandydaci na członków rady nadzorczej w spółkach prawa handlowego z udziałem Skarbu Państwa, w których Minister Aktywów Państwowych wykonuje uprawnienia z udziałów lub akcji należących do Skarbu Państwa powinni spełniać przesłanki ustawowe. Przepisy wyróżniają zarówno wymagania pozytywne, które kandydat powinien spełniać w chwili powołania oraz w czasie pełnienia funkcji w organie nadzorczym oraz takie przesłanki, których spełnienie wyłącza możliwość powołania do rady nadzorczej, a w przypadku stwierdzenia ich występowania w czasie pełnienia funkcji w organie nakłada obowiązek na podmioty lub osoby uprawnione do kształtowania składu organu nadzorczego do podjęcia decyzji o odwołaniu danej osoby. Innymi słowy przepisy ustawy wskazują na przesłanki, które muszą być spełnione przez kandydata i członka rady nadzorczej (przesłanki pozytywne), jak również na te wymagania, których występowanie wyklucza możliwość powołania w skład organu nadzorczego lub wymusza podjęcia działań mających na celu odwołanie danej osoby z organu nadzorczego (przesłanki negatywne).

Należy wskazać, że co do zasady członkowie rady nadzorczej mają taki sam status i są w stosunku do nich adresowane te same oczekiwania oraz wymagania. Różnice wskazano niżej, w tym miejscu należy nadmienić, że członkowie rady nadzorczej powoływani przez pracowników muszą spełniać wszystkie wymagania, o których mowa w Ustawie o zasadach zarządzania, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

Przesłanki pozytywne *stricto* wynikają z prawa powszechnie obowiązującego:

- a) przepisów Kodeksu spółek handlowych;
- b) regulacji Ustawy o zarządzaniu mieniem.

Przepisy Kodeksu spółek handlowych

Przepisy ustawowe regulują kwestie związane z możliwością powierzenia i pełnienia funkcji członka rady nadzorczej. Ustawodawca wskazał, kto nie może zostać członkiem rady nadzorczej, jednocześnie dopuszczając możliwość, aby każdy kto

nie spełnia przesłanek negatywnych miał możliwość piastowania funkcji w organie nadzorczym spółki. Przepisy, odpowiednio co do spółki z ograniczoną odpowiedzialnością i spółki akcyjnej, wyrażone w art. 214 KSH i art. 387 KSH wskazują, że członek zarządu, prokurent, likwidator, kierownik oddziału lub zakładu oraz zatrudniony w spółce główny księgowy, radca prawny lub adwokat nie może być jednocześnie członkiem rady nadzorczej (przepisy te rozciągają się również na inne osoby, które podlegają bezpośrednio członkowi zarządu albo likwidatorowi).

Przepisy Ustawy o zarządzaniu mieniem

Kandydaci na członków rad nadzorczych muszą spełniać warunki, o których mowa w Ustawie o zarządzaniu mieniem. Przesłanki umożliwiające pełnienie funkcji w radzie nadzorczej są weryfikowane w procesie uzyskiwania opinii w postępowaniu przed Radą do spraw spółek z udziałem Skarbu Państwa i państwowych osób prawnych (dalej: „Rada”)⁴. Każdy kandydat do rady nadzorczej – zgodnie z art. 19 ust. 1 Ustawy o zarządzaniu mieniem powinien legitymować się pozytywną oceną Rady. Na marginesie należy wskazać, że opinia nie ma charakteru stałego, tzn. przed każdym powołaniem (wskazaniem) kandydata na członka organu nadzorczego, w tym w szczególności w związku z zamiarem powołania danego kandydata do pełnienia funkcji członka organu nadzorczego na kolejną kadencję, wymagane jest wystąpienie do Rady z wnioskiem o jego zaopiniowanie. Rada – zgodnie z przypisanymi ustawowo kompetencjami – stwierdza czy kandydatura spełnia warunki, o których mowa Ustawie o zarządzaniu mieniem, zarówno co do pozytywnych, jak i negatywnych wymogów określonych przez ustawodawcę.

Ponadto, przepisy Ustawy o zasadach zarządzania na podstawie z art. 19 ust. 1 pkt 6) Ustawy wskazuje, że kandydaci na członków organu nadzorczego powinni spełniać inne niż wyżej wymienione wymogi, określone w odrębnych przepisach.

Przesłanki pozytywne

Przepisy Ustawy o zarządzaniu mieniem wskazują, że kandydat do rady nadzorczej spółki – poza pozytywną opinią Rady – powinien przede wszystkim legitymować się wykształceniem wyższym lub wykształceniem wyższym uzyskanym za granicą i uznanym w Rzeczypospolitej Polskiej, na podstawie przepi-

⁴ Rada do spraw Spółek została utworzona na podstawie i zgodnie z Ustawą z dnia 16 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o zasadach zarządzania mieniem państwowym (Dz. U. z 2016 r. poz. 2260 ze zm.)

sów odrębnych, oraz posiadać co najmniej 5-letni okres zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, powołania, wyboru, mianowania, spółdzielczej umowy o pracę, świadczenia usług na podstawie innej umowy lub wykonywania działalności gospodarczej na własny rachunek.

Ponadto kandydat musi spełniać jeden z niżej wskazanych wymogów, o których mowa w Ustawie o zarządzaniu mieniem, tj.

- posiadać stopień naukowy doktora nauk ekonomicznych, prawnych lub technicznych;
- posiadać tytuł zawodowy radcy prawnego, adwokata, biegłego rewidenta, doradcy podatkowego, doradcy inwestycyjnego lub doradcy restrukturyzacyjnego;
- posiadać dokument poświadczający ukończenie studiów *Master of Business Administration (MBA)*;
- posiadać certyfikat *Chartered Financial Analyst (CFA)*;
- posiadać certyfikat *Certified International Investment Analyst (CIIA)*;
- posiadać certyfikat *Association of Chartered Certified Accountants (ACCA)*;
- posiadać certyfikat *Certified in Financial Forensics (CFF)*;
- posiadać potwierdzenie złożenia egzaminu przed komisją powołaną przez Ministra Przekształceń Własnościowych, Ministra Przemysłu i Handlu, Ministra Skarbu Państwa lub Komisją Selekcijną powołaną na podstawie art. 15 ust. 2 Ustawy z dnia 30 kwietnia 1993 r. o narodowych funduszach inwestycyjnych i ich prywatyzacji (Dz. U. poz. 202 ze zm.);
- posiadać potwierdzenie złożenia egzaminu przed komisją powołaną przez ministra właściwego do spraw Skarbu Państwa na podstawie art. 12 ust. 2 Ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji (Dz. U. z 2016 r. poz. 981 ze zm.);
- posiadać potwierdzenie złożenia egzaminu dla kandydatów na członków organów nadzorczych przed komisją egzaminacyjną wyznaczoną przez Prezesa Rady Ministrów.

Przesłanki negatywne

Kandydaturę – oprócz przesłanek pozytywnych – należy oceniać przez pryzmat warunków negatywnych, ponieważ stwierdzenie ich występowania wyklucza możliwość przedłożenia przez Radę pozytywnej opinii co do kandydata, powołania kandydata do pełnienia funkcji w radzie, jak również samo pełnienie funkcji. Podmiot uprawniony do wykonywania praw z akcji / udziałów należących do Skarbu Państwa nie może

wskazać jako kandydata na członka organu nadzorczego osoby, która spełnia przynajmniej jeden z warunków, o których mowa niżej, tj.

- 1) zgodnie z ar. 22 ust. 2 Ustawy o zarządzaniu mieniem kandydat nie może:
 - pozostawać w stosunku pracy ze spółką ani świadczyć pracy lub usług na jej rzecz na podstawie innego stosunku prawnego⁵;
 - posiadać akcji w spółce zależnej, z wyjątkiem akcji dopuszczonych do obrotu na rynku regulowanym w rozumieniu Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (Dz. U. z 2016 r. poz. 1636, tekst jednolity ze zm.);
 - pozostawać ze spółką zależną, o której mowa powyżej, w stosunku pracy ani świadczyć pracy lub usług na jej rzecz na podstawie innego stosunku prawnego⁶;
 - wykonywać zajęć, które pozostawałyby w sprzeczności z jej obowiązkami jako członka organu nadzorczego albo mogłyby wywołać podejrzenie o stronniczość lub interesowność lub rodzić konflikt interesów wobec działalności spółki⁷.
- 2) zgodnie z art. 19 ust. 5 Ustawy o zarządzaniu mieniem kandydat nie może:
 - pełnić funkcji społecznego współpracownika albo być zatrudnionym w biurze poselskim, senatorskim, poselsko-senatorskim lub biurze posła do Parlamentu Europejskiego na podstawie umowy o pracę lub świadczyć pracy na podstawie umowy zlecenia lub innej umowy o podobnym charakterze;
 - wchodzić w skład organu partii politycznej reprezentującego partię polityczną na zewnątrz oraz być uprawnionym do zaciągania zobowiązań;
 - być zatrudnionym przez partię polityczną na podstawie umowy o pracę lub świadczyć pracę na podstawie umowy zlecenia lub innej umowy o podobnym charakterze.

Powyższe przesłanki wyłączają możliwość powołania kandydata do składu rady nadzorczej (i to z perspektywy podmiotu powołującego i Rady wydającej opinię co do danego kandydata), a patrząc szerzej: uniemożliwiają dalsze pełnienie

⁵ zakaz pozostawania w stosunku pracy nie dotyczy osób wybranych do organu nadzorczego przez pracowników

⁶ ograniczenia nie dotyczą członkostwa w organach nadzorczych

⁷ zajęciem pozostającym w sprzeczności z obowiązkami jest również pełnienie funkcji z wyboru w zakładowej organizacji związkowej

funkcji nadzorczej w organie spółki. Członek rady nadzorczej, w chwili zaistnienia przesłanki negatywnej uniemożliwiającej dalsze pełnienie funkcji nadzorczej, powinien złożyć rezygnację. W przypadku braku ustąpienia ze stanowiska członka rady nadzorczej, podmiot uprawniony do kształtowania składu powinien odwołać daną osobę z pełnionej funkcji. Ponadto, chociaż nie ma w tym zakresie wyraźnej podstawy prawnej, to wydaje się, że Rada może z własnej inicjatywy, po powzięciu informacji w sprawie uzasadnionych wątpliwości co do spełnienia warunków, o których mowa w przepisach prawa, np. Ustawie o zarządzaniu mieniem (lub nawet Zasadach nadzoru) przez danego członka rady nadzorczej, zwrócić się o wyjaśnienia do podmiotu uprzednio składającego wniosek o wydanie opinii w stosunku do danego kandydata, a w ostateczności skorygować – na podstawie zasady *rebus sic stantibus* wydaną uprzednio opinię i przedłożyć opinie negatywną (wraz z ewentualną rekomendacją co do odwołania danej osoby z rady nadzorczej).

Inne okoliczności

Dodać należy, że zgodnie z art. 19c Ustawy o zarządzaniu mieniem jedna (i ta sama) osoba może być członkiem organu nadzorczego tylko w jednej spośród spółek, w których:

- udział Skarbu Państwa przekracza 50% kapitału zakładowego lub 50% liczby akcji;
- udział jednostek samorządu terytorialnego przekracza 50% kapitału zakładowego lub 50% liczby akcji;
- udział państwowej osoby prawnej przekracza 50% kapitału zakładowego lub 50% liczby akcji;
- udział komunalnej osoby prawnej przekracza 50% kapitału zakładowego lub 50% liczby akcji;
- łączny udział podmiotów lub spółek, o których mowa powyżej, przekracza 50% kapitału zakładowego lub 50% liczby akcji.

Postanowienia soft law odnoszące się do kształtowania i doboru członków w organie nadzorczym

Zasady nadzoru właścicielskiego nad spółkami z udziałem Skarbu Państwa, przyjęte i podpisane przez Prezesa Rady Ministrów we wrześniu 2017 r.

Definiowanie obowiązków rad nadzorczych (i pośrednio członków organu nadzorczego) stanowi również wskazówkę co do kształtowania składu osobowego tego organu. Rada nadzorcza sprawuje stały nadzór nad działalnością spółki, w tym należy zwrócić uwagę, że Prezes Rady Ministrów okre-

ślił szczególny obszar obowiązków, których wykonywanie ma przyczynić się do sprawnego i rzetelnego nadzoru.

Biorąc pod uwagę Zasady nadzoru należy wskazać, że do podstawowych kompetencji i obowiązków członków rad nadzorczych w spółkach, w których Skarb Państwa posiada władztwo korporacyjne⁸, o ile statut / umowa spółki lub uchwały walnego zgromadzenia / zgromadzenia wspólników nie stanowią inaczej, należy:

- 1) powoływanie, odwoływanie i zawieszanie w czynnościach członków zarządu spółki (w spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością – jeżeli umowa spółki tak stanowi, w spółkach akcyjnych – jeżeli statut spółki nie stanowi inaczej), oraz delegowanie członka rady nadzorczej do czasowego wykonywania czynności członka zarządu,
- 2) przeprowadzanie postępowania kwalifikacyjnego, którego celem jest sprawdzenie i ocena kwalifikacji kandydatów oraz wyłonienie najlepszego kandydata na członka organu zarządzającego,
- 3) kształtowanie wynagrodzeń członków zarządu zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2016 r. o zasadach kształtowania wynagrodzeń osób kierujących niektórymi spółkami (Dz. U z 2016 r. poz. 1202, ze zm.) oraz uchwałami walnego zgromadzenia / zgromadzenia wspólników, a w szczególności ustalanie (o ile uchwała walnego zgromadzenia / zgromadzenia wspólników to uprawnienie deleguje):
 - a) obowiązujących na dany rok obrotowy celów zarządczych oraz wskaźników (KPI – *Key Performance Indicators*) określających stopień ich wykonania, w uzgodnieniu z zarządzającym i uwzględniając postanowienia ww. uchwały,
 - b) treści umowy o świadczenie usług zarządzania.
- 4) ocena sprawozdania finansowego (oraz skonsolidowanego sprawozdania finansowego grupy kapitałowej, o ile jest sporządzane) w zakresie jego zgodności z księgami i dokumentami, jak i ze stanem faktycznym oraz ocena sprawozdania zarządu z działalności spółki (oraz sprawozdania z działalności grupy kapitałowej, o ile jest sporządzane) i wniosków co do sposobu podziału zysku lub pokrycia straty. Dokumenty te powinny być sporządzone zgodnie z aktualizowanymi corocznie wytycznymi dotyczącymi rocznej sprawozdawczości oraz zasad podziału zysku netto spółek z udziałem Skarbu Państwa,
- 5) opiniowanie rocznych planów rzeczowo-finansowych, a także wieloletnich strategicznych planów spółki,

⁸ spółka pozostaje we władztwie korporacyjnym Skarbu Państwa, jeżeli Skarb Państwa wywiera decydujący wpływ na działalność takiej spółki

6) wydawanie zgody na:

- a) zawarcie umowy o usługi prawne, usługi marketingowe, usługi w zakresie stosunków międzyludzkich (public relations) i komunikacji społecznej oraz usługi doradztwa związanego z zarządzaniem, jeżeli wysokość wynagrodzenia przewidzianego łącznie za świadczone usługi przekracza 500 000 zł netto, w stosunku rocznym,
- b) zmiany umowy o usługi prawne, usługi marketingowe, usługi w zakresie stosunków międzyludzkich (public relations) i komunikacji społecznej oraz usługi doradztwa związanego z zarządzaniem podwyższającej wynagrodzenie powyżej kwoty, o której mowa w lit. a),
- c) zawarcie umowy o usługi prawne, usługi marketingowe, usługi w zakresie stosunków międzyludzkich (public relations) i komunikacji społecznej oraz usługi doradztwa związanego z zarządzaniem, w których maksymalna wysokość wynagrodzenia nie jest przewidziana.

7) wydawanie zgody na zawarcie przez spółkę umowy:

- a) darowizny lub innej umowy o podobnym skutku o wartości przekraczającej 20 000 złotych lub 0,1% sumy aktywów w rozumieniu ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2016 r. poz. 1047, tekst jednolity ze zm.) ustalonych na podstawie ostatniego zatwierdzonego sprawozdania finansowego,
 - b) zwolnienia z długu lub innej umowy o podobnym skutku o wartości przekraczającej 50 000 złotych lub 0,1% sumy aktywów w rozumieniu ustawy o rachunkowości, o której mowa w lit. a) ustalonych na podstawie ostatniego zatwierdzonego sprawozdania finansowego.
- 8) opiniowanie sprawozdania zarządu o wydatkach reprezentacyjnych, a także wydatkach na usługi prawne, usługi marketingowe, usługi w zakresie stosunków międzyludzkich (public relations) i komunikacji społecznej oraz usługi doradztwa związanego z zarządzaniem,
- 9) monitorowanie i kontrola istotnych dla spółki decyzji zarządu, ocena sytuacji ekonomiczno-finansowej spółki oraz efektów pracy zarządu,
- 10) egzekwowanie od zarządu terminowej realizacji obowiązków sprawozdawczych i informacyjnych wobec podmiotu wykonującego prawa z akcji/udziałów należących do Skarbu Państwa oraz niezwłoczne reagowanie na stwierdzone nieprawidłowości,
- 11) udzielanie zgody lub wyrażanie opinii dla walnego zgromadzenia/zgromadzenia wspólników odnośnie podjęcia działań skutkujących: zmianą stanu majątkowego spółki,

wzrostem zobowiązań, udzielaniem gwarancji i poręczeń majątkowych oraz w zakresie rozporządzania składnikami aktywów trwałych – ponad limity ustalone w statucie/umowie spółki,

12) dokonywanie wyboru firmy audytorskiej i bieżąca współpraca z kluczowym biegłym rewidentem oraz monitorowanie procesu przeprowadzania badania,

13) stałe monitorowanie stopnia realizacji przyjętych przez spółkę w planie rzeczowo-finansowym lub strategicznych planach wieloletnich parametrów ekonomicznych, docelowych wyników ekonomiczno-finansowych oraz zleconych konkretnych zadań do wykonania w spółce

Powyższe wyliczenie wskazuje na oczekiwania nadzoru właścicielskiego wobec rad nadzorczych i ich członków. Dlatego też można uznać, że kandydaci na członków rady nadzorczej powinni mieć odpowiednie doświadczenie, wiedzę oraz zaradność życiową umożliwiające wywiązywanie się z powierzonej roli. Na marginesie należy wskazać, że wydaje się, iż Rada mogłaby powołać się na Zasady nadzoru, przyjęte na podstawie art. 7 Ustawy o zasadach zarządzania przez Prezesa Rady Ministrów, wydając opinię negatywną w stosunku do kandydata w związku zestawieniem jego doświadczenia, wiedzy lub zaradności życiowej z oczekiwaniami stawianymi przed członkami rad nadzorczych na podstawie Zasad nadzoru.

Dobre praktyki spółek notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych 2016

Dobre praktyki GPW szczegółowo odnoszą się do zagadnień organów korporacyjnych w spółce giełdowej, w tym zwłaszcza co do statusu członków organu nadzorczego (rozdział II Zarząd i Rada nadzorcza). Do rekomendowanych wytycznych co do doboru członków rady nadzorczej na podstawie Dobrych praktyk GPW należy zaliczyć następujące:

1. Rekomendacja oznaczona znakiem II.R.1 wskazuje, że w celu osiągnięcia najwyższych standardów w zakresie wykonywania przez zarząd i radę nadzorczą spółki swoich obowiązków i wywiązywania się z nich w sposób efektywny, w skład zarządu i rady nadzorczej powinny być powoływane osoby reprezentujące wysokie kwalifikacje i doświadczenie. Niewątpliwie sprawowanie stałego nadzoru nad działalnością spółki wymaga posiadania przez radę nadzorczą – jako organu, jak i poszczególnych jej członków kompetencji merytorycznych umożliwiających wywiązywanie się przypisanej ustawowo roli i powierzonej funkcji. Co prawda na gruncie przepisów prawnych nie

ma zbioru koniecznych i niezbędnych kompetencji, za wyjątkiem kwalifikacji merytorycznych określonych ustawą w Komitecie audytu, to jednak należy uznać, że zarówno doświadczenia zawodowe, jak i wiedza członka rady nadzorczej powinny dawać rękojmię co do należytego wywiązywania się z powierzonych obowiązków nadzorczych. Równocześnie członek rady nadzorczej powinien być osobą wiarygodną, tak co do prezentowanej postawy, jak i posiadanych kompetencji oraz wiedzy, np. w przypadku wcześniejszego pełnienia funkcji w organach korporacyjnych spółek powinien on legitymować się udzielonym absolutorium.

2. Podmioty lub osoby podejmujące decyzję w sprawie powołania (wyboru) członków zarządu spółki giełdowej powinny dążyć do zapewnienia wszechstronności i różnorodności tego organu, między innymi pod względem płci, kierunku wykształcenia, wieku i doświadczenia zawodowego (rekomendacja II.R.2).
3. Na mocy rekomendacji II.R.4, Dobre praktyki GPW wskazują, że członkowie rady nadzorczej powinni być w stanie poświęcić niezbędną ilość czasu na wykonywanie swoich obowiązków. Dyspozycyjność członka rady nadzorczej powinna zatem umożliwić przyczynianie się do sprawowania stałego nadzoru nad działalnością spółki organu, jak i należyte wywiązywanie się członka z powierzonych funkcji w odniesieniu do ustawowych (i umownych) obowiązków organu nadzorczego. Dodatkowa – z punktu widzenia spółki – aktywność członka rady nadzorczej nie powinna negatywnie wpływać na wywiązywanie się członka rady nadzorczej ze swoich obowiązków. Skoro rolą rady nadzorczej jest sprawowanie stałego nadzoru nad działalnością spółki, to członkowie rady nadzorczej powinni wykonywać powierzoną im rolę z dochowaniem należytej staranności, poświęcać im należyty czas i uwagę.
4. Przynajmniej dwóch członków rady nadzorczej – na podstawie rekomendacji II.Z.3 – powinno spełniać kryteria niezależności, które są opisane w Załączniku II do Zalecenia Komisji Europejskiej 2005/162/WE z dnia 15 lutego 2005 r. dotyczącego roli dyrektorów niewykonawczych lub będących członkami rady nadzorczej spółek giełdowych i komisji rady (nadzorczej).

Podsumowanie

Dobór członków rad nadzorczych powinien odbywać się na podstawie przepisów prawa powszechnie obowiązującego z uwzględnieniem wytycznych rządowych, jak i tych rekomen-

dowanych oraz wypracowanych przez rynek i jego uczestników. Każdy kandydat na członka rady nadzorczej i członek organu nadzorczego w okresie sprawowania kadencji powinien spełniać wymogi, o których mowa w przepisach ustawowych, w tym zwłaszcza Ustawie o zarządzaniu mieniem oraz Kodeksie spółek handlowych, jak również – w przypadku obejmowania lub pełnienia funkcji w organie nadzorczym spółki giełdowej nadzorowanej przez Ministra Aktywów Państwowych – w wytycznych określonych Dobrymi praktykami GPW. Należy również wskazać, że omówione wymogi i wytyczne odnośnie doboru członków rad nadzorczych powinny być stosowane lub brane pod uwagę w spółkach pozostających poza bezpośrednim nadzorem Ministra Aktywów Państwowych, a znajdujących się w strukturze grupy kapitałowej, w której spółką-matką jest spółka nadzorowana przez Ministerstwo Aktywów Państwowych.